

Ez az írás nagy utat járt be. Szerzőjétől még az újjászervező „Mécsvilág” rovatát megindító Magyar Nemzet kérte a lapba. A közlés elmaradt. Más lapok és folyóiratok is megrettennek ösztintességétől.

A szabadság elengedhetetlen része az őszinteség. Aki nem őszinte, nem igazán szabad ember. (A szerkesztőség.)

Nehezen gyógyulunk ki abból a tévedésből, mi szerint boldogságunk a céljaink elérésétől függ, s így mókuskerekben futunk, kilógó nyelvvel, mindig csak előre. Majd holnap leszünk boldogok, holnap lesz időnk békésen szemlélni, ma még nem engedhetem meg magamnak. Kitűzött céljaink így válnak isteneinkké, melyeket ha elérünk, az angyalok a mennyben kárörvendően nevetnek. Ők már tudják, hogy nem ez hiányzott nekünk, hanem egy rezzenéstelen állapot, ami olyan, mint a víztűkör, a csend, amihez viszonyítani lehet a hangokat. Egy állapot, amelyben nem bosszant a múlt, nem okoz félelmet a jövő, amelyben itt és most jó és tudjuk, hogy ezt túllünk senki el nem veheti, hiszen aki elvehetné, az ajándékozta.

A siker felé haladva eljön egy stáció, amelyben látni, hogy már nagyon kevés kell a megérkezéshez. Már csak egyetlen ugrás, egyetlen hirtelen mozdulat és minden meglesz. Ez az utolsó csapda. Érti már a küzdő a teljesülés illatát, de egyszer csak elszakad valami, kivetkőzik magából és mindent másképp csinál, mint addig. Zavarba jön, maga is meglepődik kényszermozdulatain. Nem ura többé magának. Már magá-

ének tekintette azt, ami nem lehet senkié, aki embertől született: a dicsőséget. De most elkezd félni, ha volt egy kis derűje a nagy akarásban, annak vége. Se kép, se hang. Érti, hogy távolodik tőle a vonat. Talán évek fáradságos munkája megy tönkre, ott marad összeomolva. Küszködés, bosszankodás, ingerültség mindenki iránt, aki él. Elkecsereglik: „vége, befejeztem a küszködést, le van az egész sajnálva. Ennyi kínlódást az egész nem ér meg. Ilyen eredménytelen akkor is tudok lenni, ha végigröhögöm a hátralévő időt, és nem törődöm semmivel, ahogy esik, úgy puffan. Mert ez az állapot nem embernek való. Magam részéről ennyi. Tulajdonképpen mit is akartam, miért kellene nekem olyan eredményesnek lenni? Ki vagyok én? Miért lenne a nyereség az én járandóságom? Nem vagyok hajlandó tovább emészteni magam, akármekkora csalódást okozok is másoknak. Magamban már ügyis csalódtam. Miért lenne rossz egy hamis illúzió szertefoszlása? Mindent megtettem, ami tőlem tellett, ki róhat fel nekem bármit? Teszem tovább a dolgom, de bocsássatok meg nekem. Én már – ha nehezen is – de megbocsátottam magamnak. Csalódtam magamban, kevesebb vagyok,

A SIKERRŐL

mint gondoltam, ti se gondoljátok többnek. Csak ennyi vagyok, és jó, hogy erre rájöttem. Ne haragudjatok rám. Becsülettel megteszem a hátralévő időben, amit tudok, de sikert ne várjatok tőlem.” És ebben a pillanatban elárad rajta a béke. Érti, hogy megérkezett.

Feljebb emeli a fejét és azt kezdi észrevenni, ami a vízszintes felett van. Mosolyogni is tud. Olyan könnyűvé lett minden. Meg is éheznek. Indokolatlannak tűnő derűt érez. Honnan ez a fény? Mintha filmet nézne, melynek szereplője és nézője is egyszerre. Mindenhogyan jó és egyszerre minden menni kezd. Úgy látja a jelent, mintha a múltban zajlódna. Nincs harsányság, csak terjedő derű, és felfedezi a minden tervek készítőjét. Szabaddá válik önmagától, az utolsó nagy kolonctól. A lélek násza ez. Ez a siker. Nem lehet rá rutint kidolgozni. Ellehetetlenültségében éli át a teljes szabadságot, amelyben az addig követett meggyőződésről kiderül, hogy azt nem lehet kialakítani, csak felfedezni, és nem valamit követett a „rég, hű útrakelő”, hanem valakit, akit már meg lehet szólítani. Van ki előtt letenni a fegyvert: akinek eddig is a tenyerén táncolt.

Akinek szeme van, látja rajta a fényt. Semmilyen könny nincsen, se öröme, se bánata, mint majd a mennyországban lesz. Teljesség van. Nem kell erőlködni, tilos erőlködni. Csak lazán! Bátorság – gyávaság kérdése nem is vetődik fel. Ez egy harmadik körülmény, amelyben a jó természetes. 1956 őszén Budapesten ilyenek voltunk százezerszám. Nem becsületesnek lenni – fel sem vetődött. Ameddig ebbe a lelkiállapotba nem kerülnek milliók Magyarországon, addig nehogy elhiggye bárki is, hogy megérkezünk.

Szerettem volna jót írni, gazdagot, faltörő kos mondatokkal benne. Nem íróknak születtem, de szükségállapot van, amikor fából kell készítenem vaskarikát, hogy menekülök szekerének kerekéig. Körmölöm egymás után a selejt mondatokat, újraolvasva áthúzó mind. Írni nem tudok, de rajta kínlódní igen. Nem minden kínlódás vége siker, de minden siker kínlódás után érkezik. Tehát nem lehet nem kínlódní. Egy idő után megszán az Isten és leporol magáról a papíromra néhány mondatot, melyek számomra átvilágítják sötét soraimat. Sikeres ember vagyok.

A kilátástalanság alagútjából rossz irányba szökik, aki jól bírja a színlelést. A teljes siker csak a nagy vereség, a magunkban való csalódás után jöhet. Az alkalmatlanság olyan, mint az utliban a betli: csak bemondva lehet partit nyerni vele. Lemenni egészen az örvény aljára, onnan elrugaszkodni. Ha végetér a szkanderosz, csak akkor lehet énekelni. „Az én erőm erőtlenség által végeztetik el.”

Nehéz sikerről beszélni egy sikertelen nemzetnek. A nyájnak pásztorokra lenne szüksége. Az elmúlt évtizedekben leváltották a látó embereket, vagy felszólították őket: „Ha használni akarsz a nyájnak, hunyd be a szemed és ígérd meg, hogy nem mondd ki a legfontosabbat! Látod te is, hogyha szélel szemben csinálod, bűdös és foltos lesz a reverendád. Ezt Úr-hoz? De hát nincs is Isten.” Pedig nincs visszhangtalan úr a hozzá kiáltónak. De mi tele vagyunk önálló ötlettel. Úgy érezzük, hogyha az Isten helyébe lennénk, két-három hét alatt gatyába ráznánk az egész világot. Így azután nem tud velünk mit kezdeni. Csak „álatlanul ül aranyágyon...” Neki nem ötletre van szüksége, abból ő jobban áll. Ezért mondja Jézus, hogy „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelttetek és én megnyugosztalak titeket.”

Azsidó kisebbség – hitelenségünk méltán alapozva – úgy megoldotta a magyar kérdést, hogy le a kalappal. Önvédelmi harcaikkal lassan a mi nemzetünk pusztul. A legyőzetést szimbolizálni kellene. Ahogy József Attiláról, Bajcsy-Zsilinszky Endréről csak ülő szobrot engedtek készíteni

annak idején, az Aradi Vértanúkról mai napig semmit, úgy a jószándékú magyar szenátoroknak vásárolhatnának száz-kétszáz fehér botot.

A becsületes zsidó hányad pedig – Jézus hatalma híján – képtelen megakadályozni véreit sántái játszmáiban. Nem tudják, hogy a „hazugságnak és gyilkosságnak atyja” – akitől eredményesnek tűnő eszközeik miatt elszakadni nem szándékoznak – őket, a választott népet tartja elsősorban elpusztítandónak. Úgy járnak, mint az a stoppos, aki a reá vadászó gyilkos kocsiába keredzkezik be.

Elképzeltetlen távol van az, ami az elzúllott Ninivében történt, miután Jónás próféta beolvasott nekik. A király, a város apraja és nagyja zsákruhába öltözött, hamuba ült és az Úr-hoz kiáltott. „Kihez? Az Úr-hoz? De hát nincs is Isten.” Pedig nincs visszhangtalan úr a hozzá kiáltónak. De mi tele vagyunk önálló ötlettel. Úgy érezzük, hogyha az Isten helyébe lennénk, két-három hét alatt gatyába ráznánk az egész világot. Így azután nem tud velünk mit kezdeni. Csak „álatlanul ül aranyágyon...” Neki nem ötletre van szüksége, abból ő jobban áll. Ezért mondja Jézus, hogy „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelttetek és én megnyugosztalak titeket.”

Becsületes, bátor igyekezetben való kimerülést kívánva, szeretettel

Balczó András

amikor neki megtiltok egy szót vagy pláne sokat, netán mindet – képzettségátársításait is kitiltanám fejből, lelkéből, tudatából. Micsoda borzasztó gyilkosság – az ember háta borsózik bele. (Erről próbáltam írni anno „A vigéc” című abszurdoidomban, amit szintén sikerült „elsikkasztani”).

Elkényelmesedett a burgenlandi magyar anyanyelv? Itt a szomszédban? Amikor pedig sokkal jobb magyarok, például Nobel-díjas tudósok oly veretesen beszélnek, mintha egy percre se mentek volna el. Igaz: ők itthon is szépen beszéltek! Óvatosabb konkluziókat tehát...

Most sokféle oka lehet e történelmi pongyolaságnak. Túl a félelmen persze. Az egészen kicsiny kisebbség jobban „kacérkodik” az asszimilációval. A diaszpóra pláne. De az anyanemzethez földrajzilag közelélők veszélyérzete mégsem nagy, hisz „itt vannak enyéim a közelben”, különben is szabad országban élek, hát lehetek kényelmes is”. Némi újszerű rártartás, sznobéria: én már hozzájuk is tartozhatnék vagy tartozom is, ha nem is épp egészen. Az ilyen embereket ostorozó gúnnyal, nem elvadítani kell az anyanyelvtől, hanem testvéri atyai-anyai enyhe feddő szóval illetni, amely még jól is eshet nekik, mert jogosan a törődés jelét látják benne.

3.

A jelszavak értelmezése és a túlzott érzékenység. „Le a jelenlegi vezetéssel!” – emez utcai jelszót másképp értelmezi, akinek túlsok rokona vagy egyszerűen képviselője van a „jelenlegi vezetésben”, a mindenkori. Sokkal elfogultabb. Akinek pedig nincs, nem lehet képviselője, azért lesz indulatos. Akinek lényegében reális súlya szerint van ott fent reprezentánsa, hajlani fog némi tárgyilagosságra. Most nem említjük a távoli kibic tárgyilagosságát, erről tudjuk, mennyit ér. Példákat láthattunk a fentiekre, valakit kemény bolsevik múltjára való tekintettel szeretnének leváltani, merthogy ő nem hasznos, jóindulatú, hanem kártékony ember volt. Ez sose fogja beismerni, hogy tisztessége vagy képességei ellen szól a kifogás, azt mondja – teszem azt – a vallása miatt, „üldözik”. Vagyis önös érdek táplálja a túlérzékenységet. Viszont ez a túlérzékenység hajlamos megfellekezni önmagáról, ha sok-sok bankó hűsítő „gyógylapuját” rakják az – úgymond – lázas eleven sebekre. A másik példa: ha az egyik magyar megyéből magyar munkások mennek át dolgozni a másikba s a helyiek tüntetnek, „Vendégmunkások, menjtek haza!” – ezt az elűzőket „magyar-ellenségként” nem értelmezhetjük, hanem ez irigység, kisszerűség, kenyérfeltés, túlfűtöt, köldöknéz – tehát már nem gyümölcsöző – lokálpatriotizmus jöhet csak szóba. Am ha ugyanezek a munkások egy másik országban élnek át hasonlót – rögvest nemzetgyűlöletre, netán rasszizmusra gyanakszanak. Sőt bizonyos demagóg pártok még segítenek is nekik, hogy gyanakvásuk meggyőződésé válják, holott – mondjuk – kimutatható, hogy ugyanebben a megyében a saját nemzetük más helyi illetőségű munkásait sem nézik szívesen. Ez is ama veszélyes „hergelési játékok” körébe tartozik, amiről nem győzők beszélni. Rossz fegyver az, amely visszafelé is elszülhet egyszer.

Eufém Enciklopédia

Ábránd: azért írok, hogy az emberek jobbak legyenek – nálam.

Báb: áldemokráciák tisztviselője: minél magasabb rangú és minél álabb a demokráciája, annál bábab.

Előrejut: (anekdota) ha mindenki csak a tőle telhetőt teszi meg, akkor a világ egy tapodtat sem jut előre – ennél sokkal többre van szükség (Baksa Soós János).

Helyettes: 1. civilizációnk játszótársa; 2. csillag fél hektó vízből, ő alakítja a Művészt, a Sportolót, a Hős szerepét – alkalmas technikai segédlettel – a Quasi Élet c. Szappanoperában.

Haver: a barát utóda és helyettese, a szakirodalomban többen végeztek már számításokat, hogy megtudják, hány – tesz ki egy barátot; 2. (anekdota) Pista is gonosz, naná, de legálabb – (Selmezy György).

Ideológia: eszme kényserzubbonyban.

Ideológus: egyagysejtű.

Közlekedés: polgárháború civilizált formája lőfegyver és politika tét nélkül, pusztán az eredményért, ami hajszállal sem marad el a törzsi- és vallásháborúk hekatombái mögött.

Kubizmus: Euklides ókori mértantudós restaurációs kísérlete tanításainak végleges megcáfolása után.

Mozart, Wolfgang Amadeus: (anekdota) Isten úgy szerette a világot, hogy egyszerűen fiát adta érte, ámde a világ csak nem akart megjavulni, erre Isten úgy gondolta, tesz még egy kísérletet, elküldte a Földre – ot (Szörényi László).

Népi Demokrácia: 1. szirupos szörp; 2. demokratikus fasizmus

Okosság: az ok-ok céltalan zsarnoksága az értelem fölött.

Ostobaság: világföntartó ragály, műveltség útján terjed.

Őszinte: (anekdota) mire vagy annyira ~, tubicám? (Orgona Pál).

Quasi: 1. a modern létfőfogás kulcsa – úgy ejtendő, mint a francia néma h –, rendszerint hozzáértendő az eféle ódon, esztétikai okból megtúrt szavakhoz: Kereszténység, Szerelem, Hűség, Házasság, Művészet stb; 2. a ~ élet bevezetése után nagy erővel indult meg a kutatás a ~ halál fölfedezésére, de ezidáig eredmény nélkül.

Rendszerváltás: lohadunk a forradalomba.

Úttest: szabvány szerint kiépített csatartó autósok és gyalogosok számára. A Kresz-rendszerű ütközetek a rendőrség felügyelete alatt folynak, és az autópálya, a biztosítók, az orvosok és természetkezelési vállalatok javára dőlnek el.

Siker: fénypénz, borult időben sitty.

Szappanopera: az élelmes szappanfőző varjúhájból kifőzi Szekszpír Tínatörner Rócsild szobrát. Az emberiség a műben magára ismer, és évtizedek óta nem veszi le róla a szemét.

Varjú: énekes madár, dilettáns.

Világnézet: bűvös szemüveg, melyen át a lecsó hamvas zöldpaprikának, ropogós hagymának és mosolygós paradicsomnak látszik.

Czakó Gábor

Tárlatról-tárlatra

KUNKOVÁCS LÁSZLÓ NÉPELET FOTÓI

Több mint százézer fényképen örökítette meg Kunkovác László a még létező népelet személyi és tárgyi emlékeit. E több múzeumnyi anyag intézményszerű elhelyezését egyszer meg kell oldani. Zarándokhely lesz ez a múzeum, amelyben leletszerűen látható lesz minden, ami a parasztember életéből a XX. század végén még látható volt.

Nincs a paraszti életnek olyan rekesze, ami elkerülte volna Kunkovác figyelmét, legyen az egy-egy jellegzetes mozdulat, egy divatja múlt szerszám, jó állapotú vagy düledező tanya, új családi ház építése, vagy a Három királyok vonulása. Művészkedő beállítás furfangjait nélkülöző képei hiteles néprajzi fölvételek a fekete-fehér drámai egyszerűségével.

VASS DÁNIEL

A Svájcban élő magyar fotóművész a Magyar Fotóművészek Szövetségének budapesti székházában állította ki színes fölvételeit.

Az 1953-ban Budapesten született Vass Dániel számos nemzetközi kiállításon szerepelt sikerrel, ez a kiállítása azonban első a szülőhazájában. De hogy mennyire benne él a hazai szellemi életben, számos képe bizonyítja. Képein a „téma” és a megértés nem igényel földrajzi értelemben vett helyi ismeret, szellemi együttérzést (értést), mert művészetének nyelve nem nemzetközi. A svájci Brenganzonában élő művész, egyben zeneművész és zenetanár – Vass Lajos ismert karnagy és zeneszerző fia – nem elégszik meg a látvány futószalagon történő megörökítésével. Beleavatkozik ha kell a művészi hatás kedvéért abba a helyzetbe, látványba, amit fölvételre megcélzott.

Arra, hogy a különböző stílusirányzatok milyen békésen megférnek egymás mellett, Kunkovác László és Vass Dániel művészete bizonyíték.

Szj Rezső